

Kirjanpidon eriyttäminen kilpailutilanteessa markkinoilla

Kuntamarkkinat 11.9.2019, Helsinki, Kuntatalo

Mikko Mehtonen, kehityspäällikkö, Kuntaliitto

11.9.2019

Markkinaperusteisen hinnoittelun vaatimus

- Markkinaperusteisella hinnoittelulla tarkoitetaan sitä hintatasoa, jonka suuruiseksi vastaava yksityinen toimija hinnoittelisi palvelut.
  - Huom. Vastaava yksityinen toimija, ei sama hinta
  - Taloudellisen toiminnan hinnoittelun oltava sellaista, että se on liiketaloudellisten periaatteiden mukaan kannattavaa

- Taloudellisen toiminnan myyntituottojen tulee siten kattaa:
  - 1) Välittömät tuotantokustannukset
    - Palkat, aineet, vuokrat jne.
    - Pääomakustannukset (tuottoja, jotka toimijan on saatava voidakseen säilyttää toiminnassa käytetyt varat keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä)
  - 2) Välilliset kustannukset
    - Yhteiskustannukset (ICT, taloushallinto, palkanlaskenta, tukipalvelut, johto jne.)
    - Rahoituskulut ja muut laskennalliset erät
  - 3) Tuottovaatimuksen

Taloudelliseen toimintaan sitoutuneen pääoman tuoton arviointi

Kohtuullisena tavoitetuottona pidettävän vertailuarvon määrittäminen

- Tuotto (€) = Kaikki kustannukset – kaikki tuotot
- Tuotto (%) = Tuotto / Sitoutunut Pääoma
- Tuottovaade = Perustuottovaade + riskilisä
  - Perustuottovaatimuksena matalan riskitason valtion joukkovelkakirjalainan, esimerkiksi Suomen valtion 10 vuoden obligaation korko
    - -Q3/2019: -0,4%
  - Riskilisä = Toimialan yleinen riskilisä (matala, keskitaso tai korkea)
    - Matala tai keskitason riskilisänä voidaan pitää 4-5 %
- KKV vertaa toteutunutta tuottoa tuottovaateeseen
- Toimii vain pääomavaltaisessa toiminnassa

Tuottovaateen arviointi ei-pääomavaltaisessa toiminnassa

- Palveluliiketoiminnassa matalan sitoutuneen pääoman vuoksi on tarkoituksenmukaisempaa käyttää suoraan liikevaihtoon suhteutettuja tunnuslukuja
- Liikevoiton suhde liikevaihtoon (%)
- Vertailuarvona vastaavia palveluita tuottavien yksityisten yritysten liikevoittoprosentit

Hinnoittelun markkinaperusteisuuden arvioinnissa KKV tarkastelee lähtökohtaisesti seuraavia osa-alueita:

1. Taloudellisen toiminnan tuotot ja kustannukset
  - a. taloudellisen toiminnan välittömät kustannukset¹⁴ ja taloudelliseen toimintaan kohdistettu osuus julkisyhteisön välillisistä kustannuksista¹⁵, erityisesti yhteiskustannuksista¹⁶, pääomakustannuksista¹⁷ ja muista laskennallisista eristä
  - b. julkisyhteisön välillisten kustannusten kohdistaminen taloudellisen ja muun toiminnan kesken, erityisesti jakoperusteet
  - c. taloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus
  - d. julkisyhteisön mahdollisesti saamat tuet ja/tai kustannusedut
  - e. tarvittaessa lisäksi suoritekohtainen hinnoittelu ja hintojen kustannusvastaavuus
2. Taloudelliseen toimintaan sitoutuneen pääoman tuotto
  - a. kohtuullinen tavoitetuotto
  - b. toteutunut tuotto
  - c. toteutunut tuotto verrattuna a-kohdassa tarkoitettuun tavoitetuottoon

Markkinaperusteisessa hinnoittelussa huomioitavia seikkoja

- Verovaroin tehtyjen investointien vapaan kapasiteetin kustannus
- Sisäisten tukipalveluiden hinnoittelu
- Taloudellisen toiminnan kannattavuustarkastelun aikaperiodi (3v)
- Kannattavuuslaskelma tehdään suoriteperusteisesti
- Kohdentamisessa noudatetaan aiheuttamisperiaatetta
- Eri vuosien kannattavuuslaskelmien vertailukelpoisuus
- Kustannuslaskenta- ja hinnoitteluperusteiden dokumentointi
- Pääoman arvostaminen, kirjapito- vs. jälleenhankinta-arvo?

Mitä on tehtävä?

1) Selvitä merkittävimmät eriytettävät toiminnot

- Onko eriytetty kilpailutilanteessa markkinoilla oleva toiminta ja muu toiminta?
- Onko toiminta viranomaistoimintaa, julkisen vallan käyttöä?
- Onko kunnalla velvollisuus tuottaa palvelu? Onko kuntalaisella oikeus palveluun? Vai tuottaako kunta palvelun vapaaehtoisesti?
- Myykö yksikkö tuotteita markkinoille yli 40 000 euron edestä vuodessa markkinahintaan?

2) Kohdenna ja dokumentoi kustannukset ja tuotot

- Onko toiminnan kirjanpito eriytetty?
  - Onko toiminta oma taseyksikkö, liikelaitos, kustannuspaikka tms.?
- Onko toimintaan kohdennettu myös välilliset kustannukset?
  - Onko toimintaan liittyvät yleiskustannukset kohdennettu (ICT, taloushallinto, tukipalvelut jne.)?
  - Miten emokunnalta hankitut tukipalvelut on hinnoiteltu?
  - Mitä pääoma-, rahoitus- tai muita laskennallisia eriä toimintaan tulisi kohdentaa?

3) Onko toiminta hinnoiteltu markkinaperusteisesti?

- Kattaako hinta välittömät ja välilliset kustannukset?
- Kattaako hinta tuottovaatimuksen? Lasketaanko tuottovaatimus sitoutuneen pääoman tuottoprosentin vai liikevaihdon perusteella (liikevoitto-%)?
- Mihin suoritemäärään hinnoittelu perustuu?
- Kattaako hinta tuotannontekijöiden kulumisen? Miten tuotannontekijät arvostetaan, tasearvo vai jälleenhankintahinta?
- Dokumentoi!

Kustannusten jakaminen, hinnoittelukalkyytit

- Suoritekohtaisen kustannuslaskennan menetelmiä:
  - Jakolaskenta
  - Ekvivalenssilaskenta (suoritekohtaiset painokertoimet)
  - Lisäyslaskenta (yk-lisä)
  - Toimintolaskenta

- Henkilöstökustannusten kohdentaminen tulisi perustua työajankäyttöön

- Hinnoittelun eri laskentatavat:
  - Minimikalkyyli (Ei sovellu markkinaperusteiseen hinnoitteluun!)
  - Keskimääräiskalkyyli
  - Normaalikalkyyli